Notă de informare privind jurisprudenţa Curţii

Octombrie 1998

Osman împotriva Regatului Unit - 23452/94

Hotărârea din 28.10.1998 (MC)

Art. 2

Obligaţii pozitive

Art. 2 § 1

Dreptul la viaţă

Pretinsă neîndeplinire de către autorităţi a obligaţiei de a proteja dreptul la viaţă al soţului primei reclamante şi al celui de al doilea reclamant împotriva ameninţării din partea unei persoane: *neîncălcare*

Art. 6

Procedura civilă

Art. 6 § 1

Accesul la o instanţă

Legalitatea restrângerilor aduse dreptului reclamanţilor de acces la o instanţă pentru a acţiona în justiţie autorităţile pentru prejudiciul cauzat de neîndeplinirea obligaţiei sus-menţionate: *încălcare*

[Prezentul rezumat este extras din rapoartele oficiale ale Curţii (Seria A sau *Culegere de hotărâri şi decizii*). Prin urmare, formatul şi structura lui pot diferi de rezumatele din Notele de informare privind jurisprudenţa.]

I. ART. 2 DIN CONVENŢIE

A. Stabilirea faptelor

Reclamanţii contestă caracterul exhaustiv al faptelor constatate de Comisie – Curtea, conform practicii uzuale, cercetează dacă faptele indică o încălcare a art. 2 în lumina tuturor elementelor de care dispune, inclusiv a elementelor obţinute din oficiu.

B. Pretinsa neîndeplinire a obligaţiei de a proteja dreptul la viaţă

Nu se contestă că art. 2 poate impune unui stat, *inter alia*, obligaţia pozitivă de a lua măsuri operative preventive pentru protejarea persoanei a cărei viaţă este ameninţată de acţiunile criminale ale altei persoane – pe de altă parte, se contestă întinderea acestei obligaţii – Curtea trebuie să se convingă că autorităţile ştiau ori ar fi trebuit să ştie la vremea respectivă de existenţa unei ameninţări reale şi imediate pentru viaţa persoanei şi nu au luat măsuri care, la o analiză logică, ar fi trebuit luate pentru a evita ameninţarea respectivă – motiv suficient în acest sens pentru un reclamant care invocă încălcarea unei obligaţii pozitive pentru a demonstra că autorităţile nu au făcut toate demersurile care erau de aşteptat din partea lor în mod rezonabil în acele împrejurări pentru a înlătura ameninţarea.

În fapt – în prezenta cauză, Curtea nu are convingerea că poliţia cunoştea sau ar fi

trebuit să cunoască în vreo etapă decisivă ameninţarea reală şi imediată pentru vieţile membrilor familiei reclamanţilor reprezentată de un terţ (Paget-Lewis)– prin urmare, în etapele iniţiale, poliţia a ajuns la concluzia logică, în baza contactelor cu şcoala şi a informaţiilor de care dispunea, că viaţa celui de-al doilea reclamant nu era ameninţată de Paget-Lewis – este relevant faptul că Paget-Lewis a continuat să predea la şcoală până în iunie 1987, în pofida îngrijorării conducerii şcolii – psihiatrul a concluzionat între timp, în baza a trei întrevederi cu Paget-Lewis, că acesta din urmă nu prezenta semne de boală mintală sau înclinaţie spre violenţă – nu este rezonabil ca cineva să se aştepte din partea poliţiei să îi facă o evaluare diferită – mai mult, nu exista nicio probă pentru urmărirea penală faţă de Paget-Lewis pentru săvârşirea unor atacuri (care nu au pus în pericol viaţa) asupra casei şi proprietăţii familiei – ameninţările mascate proferate de Paget-Lewis nu ar putea fi interpretate în mod justificat ca ameninţări pentru vieţile membrilor familiei – poliţia nu poate fi criticată pentru nerecurgerea la atribuţiile sale în materie de arestare, percheziţionare etc. pentru a neutraliza ameninţarea – nu se poate spune că recurgerea la aceste atribuţii, considerată justificată, ar fi fost utilă.

C. Pretinsa încălcare a cerinţei procedurale prevăzute la art. 2 din Convenţie

Este indicată examinarea capătului de cerere în contextul capetelor de cerere formulate de reclamanţi în temeiul art. 6 şi 13.

Concluzie: neîncălcare (17 voturi la 3).

II. ART. 8 DIN CONVENŢIE

Curtea reaminteşte că nu a considerat ca fiind demonstrat faptul că poliţia cunoştea sau ar fi trebuit să cunoască la vremea respectivă că Paget-Lewis reprezenta o ameninţare reală şi imediată pentru viaţa celui de al doilea reclamant şi că reacţia poliţiei nu era incompatibilă cu obligaţia autorităţilor prevăzută la art. 2 de a apăra dreptul la viaţă – concluzie valabilă şi pentru constatarea neîncălcării vreunei obligaţii pozitive impuse prin art. 8 de a asigura integritatea fizică a celui de al doilea reclamant.

De asemenea, poliţia era de părere că nu exista nicio probă în baza căreia Paget-Lewis să fie urmărit penal în legătură cu campania de hărţuire împotriva familiei – nu se poate susţine, prin urmare, nici că autorităţile ar fi încălcat obligaţia pozitivă de la art. 8.

Concluzie: neîncălcare (17 voturi la 3).

III. ART. 6 § 1 DIN CONVENŢIE

A. Aplicabilitate

Reclamanţii beneficiau de un drept, derivat din normele de drept general privind neglijenţa, de a solicita instanţei naţionale să se pronunţe asupra pretenţiei lor întemeiate, aceştia susţinând că se aflau într-o relaţie de proximitate cu poliţia, că prejudiciul suferit era previzibil şi că în circumstanţele respective era echitabil, just şi rezonabil să nu se aplice regula privind exonerarea poliţiei de răspundere pentru pretinsa neglijenţă în realizarea anchetei şi reprimarea infracţiunilor – invocarea acestui drept de către reclamanţi este suficientă, în sine, pentru a autoriza aplicarea art. 6 § 1 – jurisprudenţa internă confirmă faptul că regula exonerării de răspundere nu era considerată ca o imunitate absolută faţă de introducerea unor acţiuni civile împotriva poliţiei.

B. Conformitate

Reiterarea principiilor privind legalitatea limitărilor dreptului de acces la instanţă.

1. Legitimitatea scopului

Motivele invocate de House of Lords (Camera Lorzilor) în cauza Hill ca motivare a aplicării regulii exonerarea de răspundere pot fi acceptate ca legitime în conformitate cu Convenţia (menţinerea eficienţei serviciului de poliţie şi, prin urmare, prevenirea tulburărilor sau a infracţiunilor).

2. Proporţionalitatea restrângerii

Curtea de Apel în prezenta cauză a considerat regula exonerarea de răspundere ca o imunitate absolută faţă de introducerea de către reclamanţi a unei acţiuni civile împotriva poliţiei – instanţa internă nu a ţinut seama de alte considerente de interes public aflate în joc: Curtea de Apel a considerat că reclamanţii întrunesc criteriul strict al proximităţii; cauza avea ca obiect acuzaţii de neglijenţă gravă din partea poliţiei prin faptul că nu a protejat viaţa unui copil (al doilea reclamant) şi argumentul că poliţia îşi asumase răspunderea pentru siguranţa reclamanţilor; prejudiciul extrem de grav suferit – în opinia Curţii, asemenea considerente necesită o examinare pe fond şi nu ar trebui să fie respinse în temeiul unei reguli într-un mod care echivalează cu a acorda imunitate poliţiei – Curtea nu a fost convinsă de argumentele Guvernului, conform cărora reclamanţii aveau la dispoziţie căi alternative pentru a obţine despăgubiri – aplicarea acestei reguli în prezenta cauză trebuie considerată o ingerinţă disproporţionată în exercitarea dreptului reclamanţilor de acces la o instanţă.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

IV. ART. 13 DIN CONVENŢIE

Cerinţele de la art. 13 sunt mai puţin stricte decât cele de la art. 6, fiind în acest caz absorbite de acestea din urmă, a căror încălcare a fost constatată.

Concluzie: lipsa necesităţii examinării acestui capăt de cerere (19 voturi la 1).

V. ART. 50 DIN CONVENŢIE

A. Prejudiciile material şi moral: Sumele pretinse de reclamanţi sunt speculative – se acordă o sumă ca despăgubire pentru pierderea oportunităţii de a acţiona în justiţie poliţia.

B. Cheltuieli de judecată: suma solicitată acordată parţial.

Concluzii: sumele indicate se acordă reclamanţilor cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul cauzat şi cheltuieli de judecată (unanimitate); se resping celelalte capete de cerere (19 voturi la 1).

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Redactat de grefă, prezentul rezumat nu obligă Curtea.

Note de informare privind jurisprudenţa (*Case-law Information Notes*)